

1. 105. no. 1
D 3

00
A
01

Freiherr v. Ende-Sitzjesnitz.

Just
Ae
Ae
Ae
L
Paa
Inse
An
A
A
A
H
d.

off
Mag
An
B

34

כ"ג

DISSERTATIONEM HISTORICAM
De
PRISCIS
ROMANORUM
ÆDILIBUS,

indultu

Inclutæ Facultatis Philosophicæ

in

ALMA LIPSIENSI

d. 28. Maji Anno M DC XCII.

H. L. Q. C.

publicè ventilandam proponunt

PRÆSES

M. JOH. AUGUSTUS OLEARIUS,
Hal. Sax.

&

RESPONDENS

GODOFREDUS Kraul / Hal. Sax.

LITERIS GOEZIANIS.

*Jfr Excellenz
H. L. Q. C. K. M. G. K. v. S. v. S.*

V I R I S
*Perillustri, Generosissimis, Prænobilissi-
mis, Summe Reverendis; atque Excellen-
tissimis,*

SERENISS. ac POTENTISS.
ELECTOR. BRANDEBURG.
in Ducatu Magdeburgensi Regiminis
Secularis & Ecclesiastici

DNN.
CANCELLARIO
ET
CONSILIARIIS
LONGE SPLENDIDISSIMIS,

*Dnn. Mecænatibus, Patronis, Evergetis
ac Promotoribus suis quam Maximis,*

Leves hasce vitæ Academicæ Primitias in grati animi tesseram &
ulteriorem studiorum suorum commendationem
devotissima mente

offert

Gottfried Kraul / Hall. Sax.

I. N. J.

Magna est in hac urbe *Ædili-*
um dignitas, nec minor illo-
rum in ædificiis publicis aut
exstruendis aut conservandis,
provehendisque aliis Reipublicæ commo-
dis cura. Meritò hinc proximâ hyeme
dolebat civitas, morte sibi ereptum Ædi-
lem per annos plurimos insigniter meri-
tum. In cujus laudes & memoriam cum
ex antiqua Romanorum Ædilitate di-
cendo scribendove ansam capere nonnul-
los animadverteremus, digna illicò res
nobis videbatur, quam peculiari Dissert-
tatione discutiendam tempore opportu-
no susciperemus. Nunc igitur id operis
aggressi, spectandos in medium produci-
mus PRISCOS ROMANORUM Æ-
DILES; utque eos benevolis Spectatores
oculis intueri dignentur, quæsumus. De-
us autem præsentissimo auxilio suo ac
gratiâ his conatibus nostris assistat!

§. I.

UT ab ovo rem ordiamur, nomen suum *Ædiles* non videntur accepisse ab *adeundo*, uti quidem autumat *Festus*, hanc adducens causam, quia facilis ad eos plebi aditus esset; quam *Festi* sententiam *Lipsius Tract. de Magistr. Vet. Pop. Rom. cap. 12. p. m. 1448.* non immeritò rejicit. Sed juxta plurimorum calculum nomen *Ædiles* sortiti sunt ab *ædibus*, quarum cura illis incumberebat, notante *Varrone lib. 4. de L.L.* Equidem & hanc opinionem improbat *Lipsius*, cum id nomen tum temporis non Romæ natum, sed, ut pleraque, è Latio sit traductum, neque ex re, sed ab exemplis potiùs impositum; observatque, jam olim *Ædilium* Magistratus in Latinis oppidis (*l. 30. ff. Locati.*) fuisse, qui *Ædiles* deinde, in historiis pariter atque lapidibus, *quinquennales* cognominati sint. Sed quia *l. c.* non planè abnuit, primò eos ob *ædium* sacrarum privatarumque, quam gerebant, curam illic denominatos fuisse, satis causæ non videmus, cur iis ab *ædibus* nomen impositum inficiemur.

§. II.

Et hoc quidem nomine non *Ædituos*, seu *Æditimos* intelligimus, qui apud Gentiles etiam sacrarum *ædium* custodes fuerunt, teste *Adr. Turneb. Advers. lib. 14. cap. 12.* νεωκόροι seu ιεροφύλακες dicti, quales *Varroni* quoque audiunt *Ædiles*. Vid. *Salmas. ad Solin. pag. 1087.* Hinc *Ædilitas* in *Charta* Folcuini Episc. Tervanensis,
Anno

Anno Ludov. Reg. 26. apud *Folcardum in lib. 1. Miracul. Bertini cap. 7. Ædilitatem seu custodiam ipsius Basilicae &c.* Et in alia *Lietberti Episc. Camerac. A. C. 1066. in Histor. Camerac. Job. Carpentarii: Ædilitatem verò & Præposituram, quæ mei juris erant, huic Ecclesiæ contuli:* (citante *Hofmann. Lex. Univers. Contin. Tom. 1. pag. 38.*) Custodis Templi munus ac dignitas est in Collegiis Canonorum in Ecclesia Romana. *Car. du Fresne Glossar.* Sed *Ædilium* nomine hîc nobis venit Romanorum Magistratus quidam, primus ille ad capeffenda denique maximorum honorum fastigia gradus.

§. III.

Horum *Ædilium* quidam duo faciunt genera, eosdemq; dispescunt cum *Prevotio Commentar. de Magistrat. Populi Rom. cap. 11. pag. 154.* in *Plebejos & Patritios*: vel cum *Raphæle Volaterrano Comm. lib. 29. p. m. 1103. Jano Guilielmo de Magistr. Pop. Rom. cap. 11. p. m. 344.* atque *Dieterico Antiquitat. Rom. cap. 18. pag. 48.* in *Plebejos & Curules*. Alii verò cum *Rosino Antiquit. Rom. lib. 7. cap. 24.* *Plebejis & Curulibus* tanquam peculiare quosdam adjungunt *Cereales*, adeo que tres *Ædilium Romanorum* ordines constituunt.

§. IV.

Ædiles Plebis inde cognominati, quòd ex *Plebe* in eam dignitatem eveherentur, & *Plebis* proprii essent magistratus. Ejusmodi *Ædiles Plebis* ab initio duo

A 3

tantum,

tantum, (non quatuor, quod putat *Pompon. Latus de Magistrat. Rom. lib. 1. cap. 20.*) electi esse feruntur, Anno ab U. C. 271. juxta *Lipsii* calculum, vel secundum *Rosinum*, A. 260. Sp. Cassio Vicellino u. A. Posthumio Aurunco Coss. quo anno etiam primi Tribuni Plebis. Cum enim, inita inter Patres & Plebem post diuturnas lites concordia, Plebs e monte sacro, quo secesserat antea, in Urbem iterum se contulisset, impetrassetque a Senatu, ut de medio Plebis deligere quotannis sibi liceret Tribunos Plebis: alios etiam duos e Plebe quotannis creandos sibi expetierunt, subministraturos Tribunis, quicquid opus esset, & lites nonnullas, Tribunorum permisso, dirempturos, ædiumque sacrarum, & aliorum locorum publicorum atque annonæ curam habituros. Huic petitioni cum Senatus annuisset, designarunt duos, quos tum ministros & socios Tribunorum ac iudices, postmodum autem ab officiorum uno Ædiles salutabant, teste *Dionys. Halicarnass. Antiq. Rom. lib. 6. p. m. 411.*

§. V.

Ab Ædilibus Plebis jam quoque ad Curules progredi consultum erit. *Alex. ab Alex. quidem Genial. Dier. lib. 4. cap. 4. p. m. 908.* Patritios illis priores fuisse, dicit; quem verò locupletissimè errasse, iudicat *Mercerus in notis ad eund. ex loco Dionysii supra allegato* observans, Ædiles Plebis longè ante Curules originem duxisse, ac eodem ferè tempore, quo creari cœperint

perint Tribuni Plebis, creatos; Curules verò circiter
127. annis post Plebejos fuisse designatos. Quam *Mer-*
ceri sententiam *Lipsius* etiam probat, *Tract. suo de Ma-*
gistrat. Vet. Pop. Rom. cap. 12. p. m. 1448. asserens, quòd
Plebejis *Ædilibus* Anno U. C. 388. è Patribus duo adje-
cti fuerint.

§. VI.

Ædiles Curules inde dicti, quòd sellâ *Curuli* (quæ,
Budæo oblervante, gestatorium & gestatoria sella dicta
fuit) gestari solebant. *Curulem* autem sellam à *curru*
fuisse denominatam, vulgi opinio est: vid. *Prevot. de*
Magistrat. Rom. cap. 11. pag. 155. Sed derivationi huic
scripturam & dimensionem repugnare, veriusque adeò
à *Curibus* olim dictam censet *Lipsius loc. cit.* Erat
autem conspicua admodum ejusmodi Sella: hinc *Sil. l.*
8. Punic.

Hæc altis eboris decoravit honore Curules.

Et Lucanus lib. 5.

Lentulus è celsa sublimis sede profatur.

Non equidem quia sellæ ipsæ amplissimæ, sed quia ad-
juncti gradus plures; quod innuit *Cassiodor. lib. 6. Epist.*
Sellam Curulem, inquit, *pro sua magnitudine multis*
gradibus enisus ascendit. Pretiosissimo ebore super-
biisse sellas istas, tum ex Poëta *Venusino*, cui passim
celebratur *Curule ebur*, tum ex aliis abundè constat.
Hinc & Græci vertunt *ἐλεφάντινον θρόνον* aut *δίφρον*. Cæla-
tum & sculptum id ebur fuisse, ostendit *Ovid. Eleg. 9. lib.*
4. de Pont.

Signa

*Signa quoque in sella nossem format a Curuli,
Et totum Numida sculptile dentis opus.*

Aliàs ejus forma in nummis crebrò expressa cernitur, nec dissimilis sellis iis, quæ Hispanicæ vocari, usurparique in Aulis solent. Vid. *Lips. l. 6.* Autor istiusmodi sellæ apud Romanos Tarquinius Priscus, origo autem ab Hetruscis fuit, teste *Liv. lib. 1. cap. 8. p. m. 8.* Quæ sella perpetuò eminentis alicujus indicium fuit potestatis, & præter Ædiles Curules non nisi Dictatori, Consuli, Censori & Prætori competebat. Qua ex re eò splendidior omnium oculis apparebat Ædiliū Curulium dignitas, ita ut & hoc nomine appellari meruerit *Ædilitas major*, quam vocat *Plutarch. in Mario.*

§. VII.

De origine horum Curulium pauca hæc veniunt observanda. Scilicet cùm, sepositis maximis illis, quæ Patres & Plebem latis agitaverant, discordiis, reddita ex omnium voto pax esset, & Senatus Ludos in ejus honorem instituendos, solennesque dies in Fastis referendos mandaret, negarentque se id esse facturos Ædiles Plebis, conclamarunt Patricii juvenes, se id honoris Deum immortalium causâ libenter acturos, ut Ædiles fierent. Quibus cùm ab universis gratiæ actæ essent, factum Senatusconsultum, ut duos viros Ædiles ex Patribus Dictator Populum rogaret. Primi igitur Ædiles Curules creati sunt Anno U. C. 386. juxta *Rostinum l. c. cap. 25. pag. 1142.* aut secundum *Lipsii* calculum

lum A. 388. Cn. Quintius Capitolinus & P. Corn. Scipio, L. Sextio, L. Aemilio Mamercus Coss. Vid. *Liv. lib. 6. cap. 42. p. m. 254. & lib. 7. cap. 1. p. m. 255.*

§. VIII.

Aediles *Cereales* autem inde appellati, quòd demandata eis fuerit cura *Cereris*, h. e. frumenti. Nam frugum inventrix & cultus terræ creditur Ceres. De qua re *Virgil. lib. 1. Georg.*

*Prima Ceres ferro mortales vertere terram
Instituit, cum jam glandes atque arbuta sacra
Deficerent sylva, & victum Dodona negaret.*

Per quam *Cerem* plurimi indicari statuunt terram, frugum omnium genitricem; unde *Eurip. in Phœniss.*

Δαμάτῃ θεᾷ ἀπάντων
Ἄνασσα ἀπάντων
των γὰ τροφός.

§. IX.

Hi *Cereales* *Julium Cæsarem* agnoscunt autorem, atque ex *Patriciis* (quanquam *Plebejos* hos fuisse asserat *Ezech. Spanhem. de præstantia & usu Numism. Antiq. Dissert. 6. pag. 548.*) electi fuerunt Anno ab U. C. 709. Cujus mentionem facit *Sueton. in Jul.* quem *Prætorum*, *Aedilium*, *Quæstorum*, minorum etiam magistratum numerum ampliasse scribit. Paulò clariùs id eloquitur *Dio. lib. 43. p. m. 239.* Eodem anno primùm, inquiens, *sex Aediles sunt constituti, duo Patricii, qui Cereris Aediles vocarentur, quatuor Plebeji.* Isque

B

mos

mos ad nostram usque atatem exinde perductus est &c.
Testem etiam Pomponium J.C. ff. de origine juris addu-
cit Rosinus l.c. pag. 1143. Conf. Lipsium l.c. pag. 1449. &
Alex. ab Alex. l.c. p.m. 908. item Jan. Gulielm. de Ma-
gistr. Pop. Rom. cap. 11.

§. X.

Varia autem atque distincta Aedilium fuisse offi-
cia deprehendimus. Et primum quidem juxta Dio-
nyf. Antiq. Rom. lib. 6. p.m. 411. fuit, Tribunis Plebis mi-
nistrare, & de levibus quibusdam causis & litibus, ipso-
rum permissu, judicare. Sic juxta Rosinum l.c. cap. 24.
pag. 1141. Aedilibus incubuit, iis, qui plus, quàm lege
definitum erat, agri possiderent, diem dicere. Quam
in rem Livius l. 10. cap. 13. p.m. 368. Eo, inquit, anno ple-
risque dies dicta ab Aedilibus, qui plus, quàm quod lege
finitum erat, agri possiderent: nec quisquam fermè est
purgatus, vinculumque ingens immodica cupiditatis in-
jectum est. Aedilium erat, matronas probri accusare.
Sic enim Liv. lib. 25. cap. 2. p.m. 551. L. Vilius Tappulus &
M. Fundanius Fundulus, Aediles Plebeji, aliquot ma-
tronas apud populum probri accusarunt: quasdam ex eis
damnatas in exilium egerunt. Aedilium erat foenera-
tores coërcere. Hinc idem Livius lib. 7. cap. 28. p.m.
275. Judicia, inquit, eo anno Populi Romani tristitia in
foeneratores facta, quibus ab Aedilibus dicta dies esset,
traduntur. Aedilium erat, popinas & ganeata obfo-
nia inhibere. Quo spectant verba Sueton. in Tiberio
cap.

cap. 34. Annonamque macelli, Senatùs arbitrato, quot-
annis temperandam: dato Aedilibus negotio, popinas
ganeasque usque eò inbibendi, ut ne opera quidem pisto-
ria proponi venalia sinerent. Aedilium erat in facta
dictaque incivilia & improba animadvertere, mul-
ctamque indicere. Sic Capito Attejus in Commentar.
de Judiciis Publicis, & ex eo Gellius lib. 10. cap. 6. de Clau-
dia, Appii Cœci filia referunt, eam, cùm à Ludis, quos
spectaverat, domum veheretur, & præ turba carpen-
tum difficiliùs egrederetur, irâ commotam dixisse:
*Utinam reviviscat frater, aliamque classem in Siciliam
ducat, atque istam multitudinem perditum eat, qua me
malè nunc miseram convexavit.* Ob hæc mulieris ver-
ba tam improba ac tam incivilia C. Fundanius & Tib.
Sempronius Aedil. mulctam dixerunt ei æris gravis 25.
millia. Idem Florus Epitom. Livii 19. Valerius lib. 8.
cap. 1. & Sueton: in Tiberio cap. 2. tradunt.

§. XI.

Ad Aediles quoque spectabat, quod vel ipsum eo-
rum nomen innuit, ut ædificia publica privataque fie-
rent, curare, utque Tempia, vid. Dionys. Halicarn. lib.
6. Cic. 1. in Verr. Act. Theatra, vid. Andr. Dominic. Floc-
cum (huic enim libros illos, qui vulgò L. Fenestellæ assi-
gnantur, vindicat Aegid. Viitius de Potest. Rom. lib.
2. cap. 13. Stadia, Fora, vid. Sueton. in Casare cap. 10. &
Beroald. in eund. Porticus, Curia, & Basilicæ atque
Mœnia magnificis operibus reficerentur & ornaren-

tur. Conf. *Alex. ab Alex. l. c.* Ad quam ædificiorum
conservationem incendiorum quoque cura pertinet.
Cujus muneris Augustus autor esse videtur ex *Dion. lib.*
54. Vid. Lips. l. c. cap. 13. p. m. 1449.

§. XII.

Ædiles prætereà tenebantur prospicere, ut cloacæ
publicæ, aquæ ductus, & cætera ædificia, lauta, munda,
integra & expedita servarentur. Sic de Balneis *Seneca*
Epist. 86. p. m. 342. Dii boni, inquit, quàm jurabat ista
balnea intrare obscura & gregali tectorio inducta, qua
scires Catonem tibi Ædilem, aut Fab. Max. aut ex Cor-
neliis aliquem manu suâ temperasse. Et alibi non mi-
nùs scitè: *Invenies voluptatem circa balnea & popinas,*
& loca Ædilem metuentia. Apud *Plautum in Stich.* le-
gimus, Parasitum servo imperanti: *Cape illas scopas &*
hoc converre & c. respondisse: *Sine suffragio populi Æ-*
dilitatem hic quidem gerit.

§. XIII.

Porro Ædilium officium erat annonæ & copiæ ci-
cibariorum curam gerere; vid. *Dionys. Halicarn. l. 6. p.*
m. 411. & Apulejum lib. 1. Metamorph. p. m. 16. convehe-
re frumentum & oleum, ne urbs penuriâ annonæ aut
caritate laboraret, utque commeatus, & quæ bello usui
forent, in castra deferrentur, curare. Hinc *Liv. lib. 26.*
cap. 10. p. m. 593. Fulvius Flaccus inter Exquilinam Col-
linamque portam posuit castra: Ædiles Plebis commea-
tum eò comportarunt. Ideò *Manius Martius & Tre-*
bius,

bis, Ædiles Plebis, quòd in summa annonæ caritate frumentum populo in modios assibus dedere, commensusque invexere, statuas in Capitolio & Palatio cum honorum titulis meruerunt. Vid. *Plin. lib. 18. cap. 3.* Et Marcus Sejus, Ædilis Curulis, quòd olei denas libras singulis assibus præstitit, celebri memoriâ dignus fuit, ut idem *Plinius lib. 15. cap. 1.* attestatur.

§. XIV.

Ad Ædiles quoque pertinebat, causas & lites redhibitionum dirimere, & si servum quispiam aut jumentum morbosum aut vitiosum pro integro sanoque vendidisset, edicto horum Ædiliū emptori succurrebatur; ac quicquid rerum vitiosarum pro sincero, fractumque pro integro usquam venisset, edicto Ædilitio redhiberi solebat. Vid. *Rosin. l. c. pag. 1143.* ut & *Heinr. Bebel. de Magistrat. Rom. p. m. 309.* Quò & spectare videtur, quòd iniqua corrigere pondera, & menuras minores confringere iisdem incubuerit. Qua quidem in re haud multum differebant à Græcorum & Ætolorum Agoranomis, quorum edictis vendentium & eumentium versutia compecebatur. Vid. *Sam. Petitiū Comm. in LL. Attic. lib. 5. tit. 5.*

§. XV.

Ædiliū munus etiam versabatur circa Ludos instituendos. Vid. *Heinr. Bebel. l. c.* Quod inter alia *Cic. Act. 7. in Verrem* de se ipso testatur his verbis: *Nunc sum designatus Ædilis, habeo rationem, quid à Populo Ro-*

B 3

mano

mano acceperim. *Mihi Ludos sanctissimos maxima cum cura & ceremonia Cereri, Libero Liberæque faciendos: mihi Floram matrem Populo Plebique Romana Ludorum celebritate placandam: mihi Ludos antiquissimos, qui primum Romani sunt nominati, maxima cum dignitate ac religione Jovi, Junoni, Minervæque esse faciendos: mihi sacrarum ædium procurationem: mihi totam urbem tuendam esse commissam.* Petita sanè ex Ludis in nummis antiquis symbola, quibus Ædilium dignitas adumbraretur. Curulis Ædilitas non solum Tigride, Baccho, Thyrso, aliisque Liberalium symbolis designata, sed etiam venationis, quæ vulgò cum Ludis edita, monumentis; ceu docet *Ezech. Spanhemius de præstantia & usu Numismatum Antiquorum Dissert. 6. pag. 548.* Quemadmodum & supra jam animadvertimus, primos Ædiles Curules à Senatu Ludorum faciendorum gratiâ designatos esse. Ab hac Ludorum cura Ædiles Ludorum præfectos fuisse dictos, testatur *Lazius Commentar. Reipub. Rom. lib. 10. cap. 1. p. m. 819.*

§. XVI.

Ludos autem istos, quorum cura Ædilibus commissâ, duplicis generis fuisse deprehendimus. Alii siquidem Romani, alii autem Plebeji dicti; quorum illi ab Ædilibus Curulibus, hi verò à Plebejis curabantur. Quare *Livius lib. 27 cap. 38. p. m. 658.* scribit: *Ludos Romanos semel instauratos ab Ædilibus Curulibus, Q. Metel-*

Metello, & C. Servilio, & Plebejis Ludis biduum in-
stauratum à Q. Manlio, & M. Cæcilio Metello, Ædili-
bus Plebis. Et lib. 28. cap. 10. p. m. 677. Ludi Romani
ter toti instaurati ab Ædilibus Curulibus, Cn. Servilio
Capione, Ser. Cornelio Lentulo. Item Ludi Plebeji se-
mel toti instaurati ab Ædilibus Plebis, M. Pomponio
Mathone, & Q. Manlio Thurino. Et lib. 31. cap. 4. pag.
m. 773. sq. Ludi Romani Scenici eo anno magnificè appa-
ratè que facti ab Ædilibus Curulibus, L. Valerio Flacco,
& T. Quintio Flaminio, biduum instaurati sunt. Pau-
cisque interjectis: Plebeji Ludi ter toti instaurati ab
Ædilibus Plebis, L. Apustio Fullone, & Q. Minutius
Ruso.

§. XVII.

De sumptibus in Ludos istos impendendis non
consentiunt autores. Quidam enim modò publicâ,
modò privatâ impensâ eosdem factos arbitrantur, cum
quibus *Alex. ab Alex. l. c. p. m. 915.* facit. Quidam cum
Rosino, Flocco, Prevotio ll. cc. in eam descendunt sen-
tentiam, Ædilium quemlibet suâ impensâ pro modo
patrimonii ac dignitatis suæ eosdem celebrasse.

§. XVIII.

Quamvis autem inficias ire nolimus, publicâ quan-
doque impensâ aut mulctatitiâ pecuniâ Ludos institu-
tos fuisse; siquidem posterius evidenter patet ex *Livio*,
qui *lib. 10. cap. 23. p. m. 376.* docet, ab Ædilibus Plebejis,
L. Æmilio Peto & C. Fulvio Curvo, ex mulctatitia pe-
cunia,

cunia, quam exegerint pecuariis damnatis, Ludos factos: Vid. & Jan. Guliel. loc. cit. longè frequentius tamen propriis impensis ab Aedilibus procuratos fuisse Ludos, crediderimus. Non dividiæ erit, duorum Aedilium, qui suis sumptibus Ludos ediderunt, in medium afferre exempla. Exhibent autem illa duæ Inscriptiones antiquæ apud Gruterum in Vol. Inscript. his verbis expressæ, & altera quidem pag. CCCIV. n. 2.

L. EGNATIO. JUVENTO. PATRI. L. EGNATI. POLLIONIS. RUF. HONORATI. EQUO. P. AB. IMPERATORIB. ANTONINO. ET. VERO. AUG. HIC. OBLITERATO. MUNERIS. SPECTACULO. IMPETRATA. EDITIONE. AB. INDULGENT. MAX. PRINCIPIS. DIEM. GLADIATORUM. ET. OMNEM. APPARATUM. PECUNIA. SUA. EDIDIT. COLONI. ET. INCOLÆ. PUTEOLAN. OB. MUNIFICENTIAM. EJUS. L. D. D. D.

Altera pag. CCCCLXXXIX. n. 12.

CN. VOESIO. CN. FIL. APRO. QUÆSTORI. AEDILI. II. VIRO. FLAMINI. DIVI. AUG. VI. VIRO. AUGUSTALI. CURATORI. ANNONÆ. TRIENNIO. CONTINUO. CURATORI. MUNERIS. PUBLICI. GLADIATORI. III. QUOD. IS. TEMPORE. HONORUM. CURARUMQUE. SUARUM. PLENISSIMO. MUNIFICENTIÆ. STUDIO. VOLUPTATIBUS. ET. UTILITATIBUS. POPULI. PLURIMA. CONTULERIT. LUDUM. ETIAM. GLADIATORIUM. ET. SPOLIAR. SOLO. EMPTO. SUA. PECUNIA. EXTRUCTUM. PUBLICE. OBTULERIT. CUJUS. MERITIS. POSTULANTE. POPULO. STATUAM. PUBLICE. PONI. PLACUIT. D. D. Hinc

Hinc multi, ut Ludorum sumptum vitarent, Aeditiam dignitatem detrectasse leguntur, præsertim, si qui non affluerent divitiis, aut Eucliones agerent; licet interdum non absque insigni detrimento: *Mamerco*, inquit *Tullius 2. Offic. p. m. 161. homini ditissimo, prætermisio Aeditatis Consulatus repulsam attulit*: additque, *Murænam*, qui Aedilis non fuerat, propterea Ludos in Prætura fecisse, ut à se suspicionem avaritiæ removeret, & sibi Populi Romani benevolentiam ac studium conciliaret.

§. XIX.

His in Ludis loca discernere, & ea cuilibet ordini pro dignitate assignare Aediles solebant. Hinc *Valer. Max. lib. 11.* scribit, *Attilium Seranum & L. Scribonium*, Aediles, Senatûs ac Plebis loca secrevisse. Actoribus etiam, qui cum applausu partes suas tuebantur, præmia, iis verò, qui omnium merebantur sibilum, pœnas decernebant. Ac quoties agenda essent Fabulæ, examini prius Aedilium veniebant submittendæ, ut docet *Lips. l. c. p. m. 1450.* In Ludis Floralibus item fabas, cicer, aliaque similia in vulgus mittebant, teste *Rosin. lib. 2. cap. 20. pag. 409.* Nam Ludis Floralibus semina spargebantur in populum, ut tellus velut muneribus suis placaretur. Hinc *Persius Satyr. 5.*

----- *Cicer ingere largè*
Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
Aprici meminisse senes.

C

§. XX.

§. XX.

Nec minùs funerum, & qui circa ea observari solebant, rituum cura penes Aediles fuit, ceu *Lipsius l.c.p. m. 1449.* ostendit ex *Ovid. lib. 6. Fast.*

*Adde, quòd Aedilis pompæ qui funeris irent
Artifices tantùm jusserat esse decem.*

§. XXI.

In matrimonio contrahendo aut conservando suam quoque operam conferebant Aediles; quibus & scortationum & meretricum coërcitio quædam compete-
bat, notante *Lips. l.c p. 1450.* qui idem *Comment. ad Corn. Tacit. Annal. lib. 2. pag. 1180.* asserit, Aedilibus curæ fuisse, nosse publica scorta, habere ea in tabulis & albo; & si quam vulgantem se extra eum numerum fuissent nacti, mulctare. Hinc *Livius lib. 10. cap. 31. p. m. 383.* Eo anno *Q. Fabius Gurges Consulis filius* (is autem tunc Aedilis) aliquot matronas ad populum stupri damnatas pecuniâ mulctavit. Sic jam supra §. 10. ex eodem *Livio* didicimus, *Villum Tappulum & M. Fundanium*, Aediles Plebejos, aliquot matronas in exilium egisse. Viros etiam ab Aedilibus in judicium hoc crimine deductos esse, testatur idem *Liv. lib. 8. cap. 22. p. m. 304.* scribens: *Data à M. Flavio visceratio. Erant, qui per speciem honorandæ parentis meritam mercedem populo solutam interpretarentur, quòd eum die dicta ab Aedilibus crimine stupræ matris familias absolvisset.*

§. XXII.

§. XXII.

In censendis scriptis pariter occupatos fuisse Aediles, ex *Rosin. lib. 7. cap. 25. pag. 1142.* liquet, ubi ex *Luc. Jo. Scopa in Collectan.* refert, legem Romæ fuisse latam, ne quis Romanorum quid scriberet, nisi prius ab Aedilibus Curulibus scribendi veniam impetrasset, cum illi, perpensis antea scriptoris viribus, pro ingenii capacitate ac doctrina componendi dedissent potestatem. Idem aliquo etiam modo colligi posse videtur ex decreto Senatûs apud *Tacit. Ann. lib. 4. cap. 35. p. m. 472. sq.* quo jubentur Aediles cremare Cremutii Cordi scripta. Et de Fabulis Scenicis jam supra §. 19. indicavimus.

§. XXIII.

Ad Aediles etiam spectabat, Plebiscita, imò Senatus consulta, ne pro Consulibus arbitrio supprimerentur, in Templo Cereris, aut alia æde sacra, sanctè recondere. Unde *Polybius lib. 3.* loquens de fœderibus Romanorum & Carthaginensium, *Hæc, inquit, cum ita sint, & in hodiernum diem tabulis aeneis inscripta conspiciantur in Templo Capitolini Jovis, ubi ab Aedilibus diligentissimè custodiuntur. Quæ tamen, postmodum Quæstoribus urbanis in ærario asservanda tradita sunt; observante Rosino l.c.*

§. XXIV.

Circa religionem Aedilium munus erat dispicere, ne qui nisi Romani Dii patrio more colerentur, neve à vetustis ceremoniis decederent; edictisque Aedilitiis

cautum, ut Judæorum Ægyptiorumque lacra, ritus & ceremoniæ urbe exigerentur, teste *Alex. ab Alex. l. c. p. m. 911. Conf. & Jan. Gulielm. loc. cit.* Sic & sacrificiorum curam Ædilibus demandatam fuisse, satis clarè elucescit ex *Livio lib. 25. cap. 1. p. m. 551.* ubi Ædiles, inquit, à Senatu inculatos, quòd non prohibuissent externa quædam sacrificia, quæ in urbem invaserant. Quod è recentioribus scriptoribus quoque confirmat *Pompon. Latus de Magistrat. Rom. cap. 20.* sacrificiorum curam Ædilibus expressè assignans.

§. XXV.

Ex omnibus hisce officiorum generibus colligere facile est, quanta negotiorum Ædilibus incubuerit gravitas; cui adeò haud immeritò matura determinabatur ætas, quæ scilicet par esset oneriferundo; nec quisquam admittebatur temerè, nisi trigessimum septimum ætatis annum attigisset, ceu colligit *Manutius lib. Antiqq. de Legibus p. m. 51. aliique.* Unde ceu singulare quippiam memoriæque dignum commemoratur, L. Lucullum, cùm ante adultam fratris ætatem magistratus petere nollet, tantum gratia & favore valuisse, ut absens unà cum fratre Ædilis crearetur. Vid. *Plutarch. in Vita Luculli.*

§. XXVI.

Admitti autem ad Ædilitatem non poterant, qui patrem habebant superstitem, quod docet *Alex. ab Alex.*

lex.l.c.p.m.917. sicut nec illi, qui scriptum facerent, ut ait *Liv.lib.9.cap.46.p.m.358.* Propterea C. Flavius scriba, nisi jurasset, se scriptum non facturum (quod antea fecerat,) Ædilitati admotus minimè fuisset; quòd dignitati illi inconueniens forsitan id iudicarent Romani.

§. XXVII.

Cæterùm plura quandoque altioraque Ædiles sustinuisse munia, credibile est, præsertim quoties Coloniae tanquam magistratus imponerentur, ceu colligere licet ex *Reines.Var. Lect. lib.3. pag.592.* qui ex *Cic. 2. Agrar.* in Colonia quadam summos magistratus fuisse Ædiles, arguit *loc.cit. pag.603.*

§. XXVIII.

Unde simul apparet, non Romæ tantùm, sed & in exteris provinciis Ædiliùm eminuisse magistratum. Quod etiam *Cic.lib.2.ad Attic.* nos docet his verbis: *Sed planè Tribunus Plebis fieri cupit; qua de re cùm in Senatu ageretur, fregi hominem, & inconstantiam reprehendi, qui Romæ Tribunatum Plebis peteret, cùm in Sicilia Ædilitatem saepe dictitasset.* Elucet id quoque ex *Liv. lib.23.cap.40.p.m.508.sq.* Rem prætereà confirmant duæ vetustatis Romanæ Inscriptiones; quarum altera in Dacia:

PRI. ET PO. PANTHEO PP. ÆLIO URSO ET ANTONIANIS ÆDIL. COL. APUL. DICAUERUNT SEVERO ET IOVINIANO COS.

Altera Auxini in Italia:

L. PRÆSENTINA L. F. LEMPETO LATTIO SEVE-
RO PRÆFECTO COH. IN AFR. C. R. EQ. JUDICI SE-
LECTO EX V. DEC. P. AUXIMI PAT. COL. ÆDILI
IIVIR ANCONÆ, URBIA L. F. MARCELLA FLAMINIA
AUGUSTA MARITO OMNIBUS EXEMPLIS DE SE BE-
NEMERITO.

Vid. *Lazium Comment. Reipub. Rom. lib. 2. cap.*
15. pag. 278. §. XXIX.

Abunde igitur ex recensitis hæctenus patet, quanti
habita olim apud Romanos Aedilitia dignitas, utpote
quæ propè illustrissimum habebat juventutis principa-
tum, ut loquitur *Tiraquell. ad Alex. ab Alex. Genial. Di-*
er. lib. 4. cap. 4. p. m. 917. Imò in tantum honoris cul-
men Aedilitas provecta est, ut, Urbe aliquando peste
afflictâ, cùm & Consulum alter obiisset, alter verò æ-
gram traheret animam, majestas Consularis imperii &
totius Reipublicæ summa ad Aediles (seu Plebis illi fu-
erint, ceu putat *Rosinus l. c. pag. 1141.* seu Curules, ut
placet *Pomp. Lato loc. alleg.*) decideret, teste *Livio*
lib. 3.

§. XXX.

Unde non immeritò ab optimis quibusque splen-
dor Aedilitatis quæsitus fuit. Inter illos qui magnifi-
centissimè eam gessere magnique muneris loco fuerunt
executi, eminent Paulus Aemilius, duo Crassi, Q. Muti-
us, P. Lentulus, Scaurus, L. Lucullus; (de quibus *Plu-*
tarch.

tarch. in vita Aemilii. Cic. lib. 2. Offic. p. m. 161. Plin. lib. 8. cap. 17. & 26. lib. 9. cap. 5. lib. 34. cap. 7. lib. 35. cap. 11. lib. 36. cap. 2. & 15. Plutarch. in vita Luculli & c.) ut & Cicero, (cujus de sua Aedilitate verba adducta supra §. 15.) Pompejus, (de quo vid. And. Dom. Floccum de Potest. Rom. lib. 2. cap. 13. p. m. 86.) aliique plurimi. Quorum omnium facta gesta que magnifica quoties celebrantur, toties splendorem jactitat Aedilitas, quæ tantis digna habita viris fuerit; Heroësque illi fortissimi, testaturi quasi, non adeò incongruè Arab. عارف Aedilem pariter & Tubicinem notare, velut tubicines quidam Aedilium Romanorum encomium adhuc hodiè ebuccinant, & posteriores Aedilitæ dignitatis laudes meditantibus nobis silentium imponunt.

COROLLARIA.

I.

Prudens nonnullas injurias contemptu optimè vindicat.

II.

Qui de omnibus male judicat, haud exiguam, imprudentiam dicam, an malitiam? prodit.

III. Stra-

III.
Strategematibus in bello uti licet.

IV.
In bruta non cadit poena.

V.
Honorem appetere licet.

VI.
Modestia juvenem quàm maximè com-
mendat.

VII.
Neminem studio offendere, sana ratio pa-
riter atque Scriptura Sacra postulat.

בנ"לך

DD A 6307

ULB Halle 3
002 937 14X

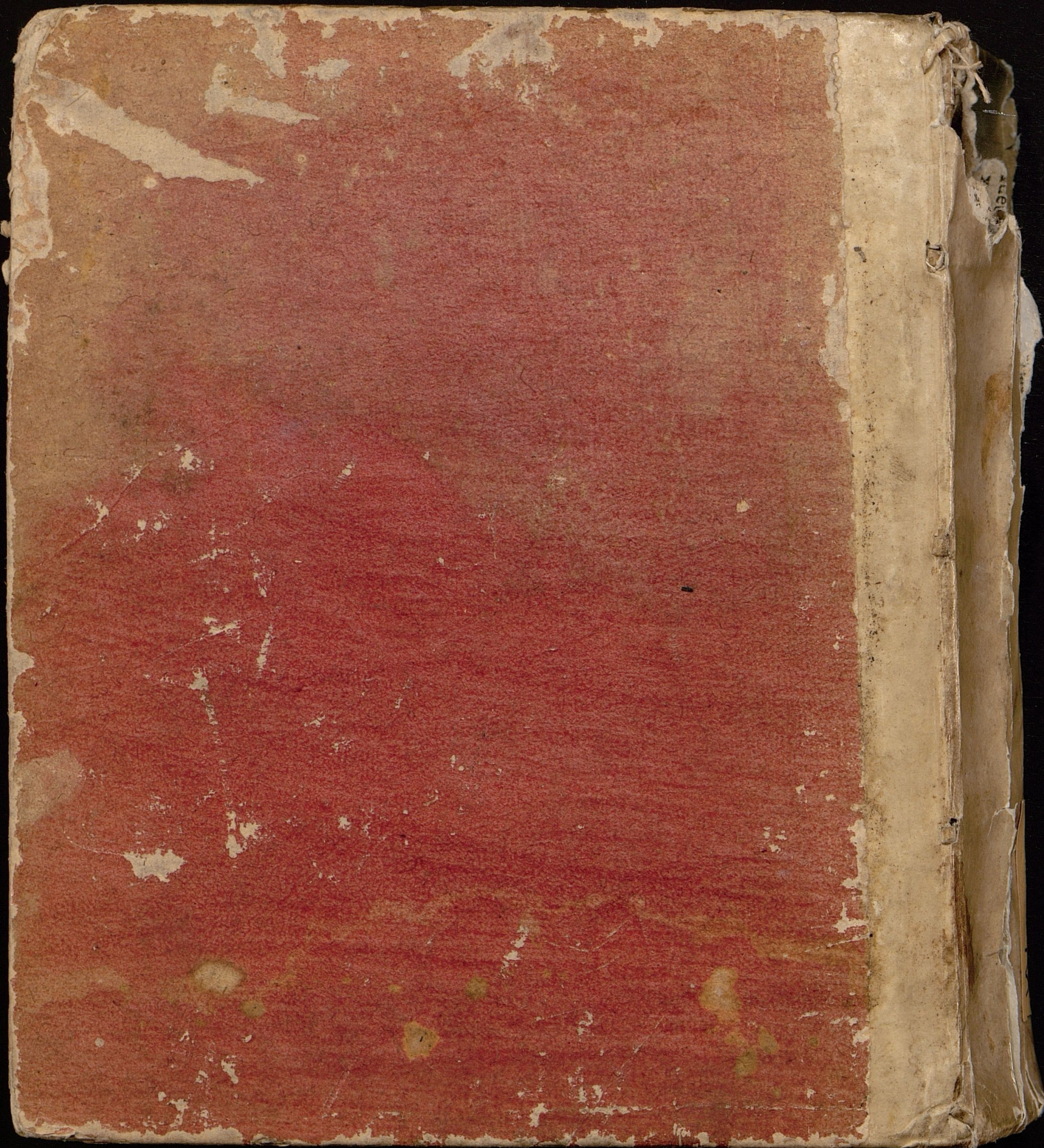

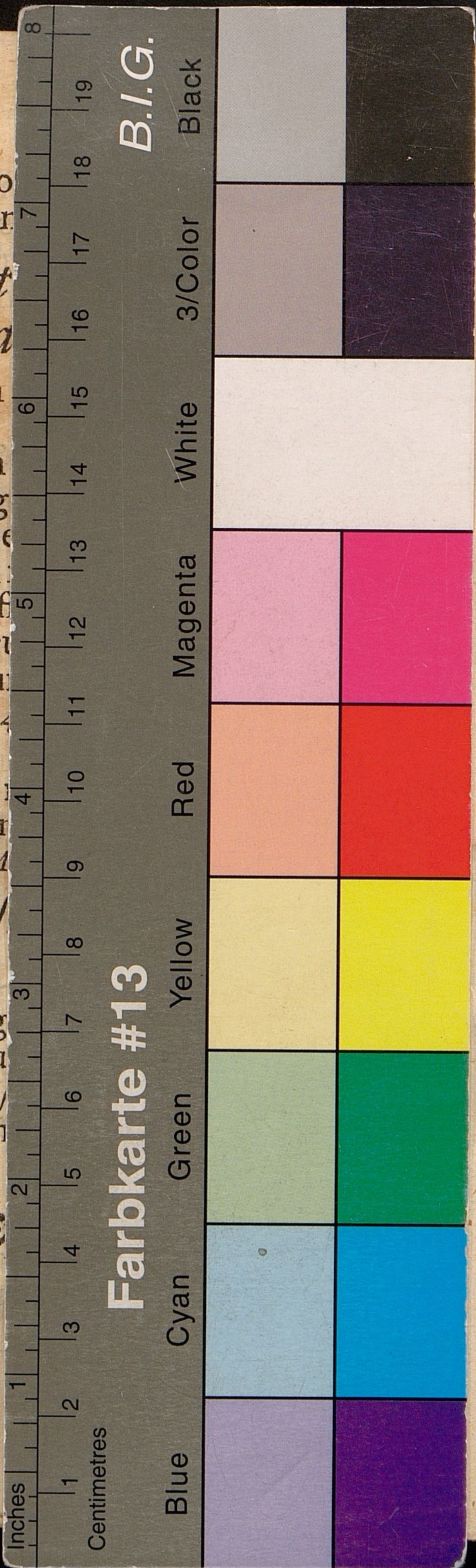
88

V. 17

Rehov

34

בג"ר
DISSERTATIONEM HISTORICAM
De
PRISCIS
ROMANORUM
ÆDILIBUS,

indultu
Inclutæ Facultatis Philosophicæ
in

ALMA LIPSIENSI

d. 28. Maji Anno M DC XCII.

H. L. Q. C.

publicè ventilandam proponunt

PRÆSES

M. JOH. AUGUSTUS OLEARIUS,
Hal. Sax.

&
RESPONDENS

GODOFREDUS Kraul / Hal. Sax.

LITERIS GOEZIANIS.

Ipsa Excellentia
Joh. Augusti Olearii

